

26.02.2019

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA
ESITYSLISTA
4 - 2019

KOKOUSKUTSU

Kokousaika   **26.02.2019 klo 16:15**
Kokouspaikka   **Kallion virastotalo Toinen linja 4 A, nh. 1**
Käsitellään   **Tällä esityslistalla mainitut asiat**

Sosiaali- ja terveyslautakunta

26.02.2019

Asia	Sivu
1 Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen sekä pöytäkirjan tarkastajien valinta	1
2 Ilmoitusasiat	2
3 Valtuutus HUSille yhteishankintojen tekemiseen	3
4 Pöydälle 12.02.2019 Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Anna Vuorjoen ym. itsemurhien ehkäisyohjelman käynnistämistä koskevasta valtuustoaloitteesta	6
5 Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Sinikka Vepsän valtuustoaloitetta koskien 65 vuotta täyttävien vammaisten henkilöiden palvelujen säilyttämiseksi vammaispalvelujen piirissä	17
6 Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon henkilötietojen rekisterinpitäjän määrääminen	21
7 Matkapalveluiden täydentävän liikennöinnin välitys- ja liikennöintipalvelun hankinnan periaatteet	23
9 Kaupungin viranomaisten päätösten seuraaminen	26

1

Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen sekä pöytäkirjan tarkastajien valinta

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta päättää todeta kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. Samalla sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta päättää valita pöytäkirjantarkastajaksi jäsen Sami Heistaron ja varatarkastajaksi jäsen Antti Vainionpään.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

2

Ilmoitusasiat

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää merkitä tiedoksi, että käsiteltäviä ilmoitusasioita ei ole.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Soili Korhonen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 50517
soili.korhonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

3

Valtuutus HUSille yhteishankintojen tekemiseen

HEL 2019-001163 T 02 08 01 00

Päätösehdotus

A. Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää valtuuttaa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (jatkossa HUS) valmistelevaan yhteistyössä Helsingin kaupungin suun terveydenhuollon ja hankintapalvelujen kanssa Haartmaninkatu 1:n hammashoitoyksiköiden (unitit) ja muiden kiinteästi asennettavien laitteiden (KSL-laitteet, mm. imumootorit- ja laitteistot, kompressorit) kilpailutusten tarjouspyyntöasiakirjat sekä allekirjoittamaan ja julkaisemaan tarjouspyynnön Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan puolesta.

B. Lisäksi lautakunta päättää valtuuttaa HUSin valmistelevaan mahdolliset muut hankkeeseen liittyvät hankinnat, jotka on perusteltua tehdä yhteishankintoina.

C. Samalla lautakunta päättää valtuuttaa terveys- ja päihdepalvelujen palvelukokonaisuuden johtajan tekemään Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan puolesta kilpailutusten perusteella tehtävät hankintapäätökset sekä allekirjoittamaan solmittavat sopimukset.

Kohtien A-C valtuutusten arvioitu, sitoumukseton yhteenlaskettu arvo on Helsingin kaupungin osalta noin 1,5 miljoonaa euroa.

Esittelijän perustelut

Hankintavaltuuksista päättäminen

Sosiaali- ja terveyslautakunta poikkeaa nyt tehtävässä päätöksessään aiemmin hankintavaltuuspäätöksessään 20.11.2018 § 309 vahvistetuista hankintavaltuuksista.

Lautakunnan terveys- ja päihdepalvelut -palvelukokonaisuuden johtajalle vahvistama hankintaraja on 500 000 euroa. Nyt tehtävällä päätöksellä lautakunta oikeuttaa terveys- ja päihdepalvelut -palvelukokonaisuuden johtajan tekemään hankinnasta päätöksen, jonka laskennallinen arvo on enemmän kuin 500 000 euroa.

Kilpailutuksen taustaa

Sosiaali- ja terveyslautakunta on kokouksessaan 18.12.2018 § 347 hyväksynyt Haartmaninkatu 1 tarveselvityksen. Haartmaninkatu 1:een on siirtymässä Helsingin kaupungin suun terveydenhuollon jäljempänä

mainittujen palvelujen lisäksi toimintoja Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan Suu- ja leukasairauksien osaston opetusyksiköstä sekä HUSin HYKS Pää- ja kaulakeskuksen Suu- ja leukasairauksien linjan Suusairauksien opetus- ja hoitoyksiköstä.

Helsingin kaupungin suun terveydenhuollon nykyisistä toimipisteistä / hammashoitoloista ovat Haartmaninkatu 1:een siirtymässä Ruskeasuolta Pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen (Helsinki, Espoo, Kauniainen ja Kirkkonummi) suun erikoishoidon yksikkö (PKS-Sehyk), Ruskeasuon hammashoitolan keskitetty kiireellinen hammashoito ja Mannerheimintien hammashoitolan oikomishoito. Lisäksi siirtyvät Helsingin kaupungin Meilahden hammashoitolasta paljon palveluja tarvitsevien potilaiden hoitotoiminta sekä Kivelän hammashoitolasta monihuone-työskentely-malli. Haartmaninkatu 1:een suunnitellaan tilat myös suun terveydenhoitoa palvelevalle kuvantamisen yksikölle, jonka toiminnasta vastaa Helsingin kaupunki.

HUS vastaa hankkeen toteutuksesta. Hammashoitoyksiköt ja muut kiinteästi asennettavat laitteet kuuluvat hankintarajataulukon mukaisesti käyttäjien hankittaviksi. Yhteishankinnalla pyritään saamaan kustannussäästöjä kaikille osapuolille. Lisäksi pyritään yhtenäiseen laitekantaan laitteiden sujuvan käytön, ylläpidon, huollon ja korjausten näkökulmista.

Muita mahdollisia yhteishankintoina tehtäviä hankintoja saattavat olla esim. hoituhuoneiden kalusteet niiltä osin, kun ne on määritelty käyttäjien erillishankinnoiksi.

Toiminnan vaatimiin, urakkaan kuulumattomiin kiinteisiin sairaalalaitteisiin, pienlaitteisiin, instrumentteihin, irtokalusteisiin ja muuhun irtaimistoon Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala varaa lautakunnan 18.12.2018 § 347 päätöksen mukaisesti yhteensä 20 000 euroa vuodelle 2019 ja 3 080 000 euroa vuodelle 2020. Tietoteknisiin hankintoihin sosiaali- ja terveystoimi varaa 400 000 euroa vuodelle 2020.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Eeva Rantala, hankinta-asiantuntija, puhelin: 310 42539
eeva.rantala(a)hel.fi

Muutoksenhaku

A, B

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

C

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja

terveyslautakunta

Otteet

Ote

Suun terveydenhuolto
Hankintapalvelut

Otteen liitteet

Esitysteksti
Esitysteksti

4

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Anna Vuorjoen ym. itsemurhien ehkäisyohjelman käynnistämistä koskevasta valtuustoaloitteesta

Pöydälle 12.02.2019

HEL 2018-010590 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa seuraavan lausunnon valtuutettu Anna Vuorjoen ym. valtuustoaloitteeseen koskien itsemurhien ehkäisyohjelman käynnistämisen mahdollisuuksien selvittämistä:

”Terveystieteiden ja sosiaalihuoltolain mukaisella mielenterveystyöllä tavoitellaan yksilön ja yhteisön mielenterveyttä suojaavien tekijöiden vahvistamista sekä mielenterveyttä vaarantavien tekijöiden vähentämistä ja poistamista. Näiden lisäksi mielenterveyslaissa on tarkemmin säädetty muun muassa mielenterveystyöstä ja palvelujen järjestämisestä.

Helsingin kaupunkistrategiassa todetaan, että kaupunki edistää asukaidensa mielenterveyttä, toimijuutta ja päihteettömyyttä. Sosiaali- ja terveystoimialan käyttösuunnitelma vuodelle 2019 sisältää useita toimenpiteitä päihde- ja mielenterveystyön kehittämiseksi. Yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa tullaan vuonna 2019 sopimaan yhteisestä palveluketjusta lapsen varhaisen tuen tarpeen sekä nuorten mielenterveysongelmien havainnointiin ja hoitoon. Osana nuorten syrjäytymisen ehkäisyä tullaan kehittämään yli 12-vuotiaiden nuorten päihde- ja mielenterveystyön palveluja ja toimintamalleja sekä vahvistamaan kynnyksettömiä sosiaali- ja terveystoimialojen palveluja, kuten liikkuvaa mielenterveystyötä.

Mielenterveyden edistäminen ja hoito on keskeinen osa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä ja sisältyy sosiaali- terveystoimialan henkilöstön ammatilliseen peruskoulutukseen. Henkilöstön valmiuksia tunnistaa itsemurhariskejä ja edistää niiden ennaltaehkäisyä tuetaan lisäksi täydennyskoulutuksen avulla.

Tilasto- ja tutkimustietoa itsemurhien taustatekijöistä

Itsemurha-ajatukset ja -yritys ovat usein mielialahäiriöön liittyvä oire. Mielialahäiriön vuoksi oli hoidossa oli noin 16 600 helsinkiläistä potilasta sosiaali- ja terveystoimen ja HUSin palveluissa vuonna 2018. Itsemurhayritysten määrästä ei ole saatavilla kattavaa tilastotietoa. Myöskään kansallisesti itsemurhayritysten tarkkaa määrää on vaikea arvioida.

da, sillä kaikkia yrityksiä ei ilmoiteta terveydenhuoltoon tai muille viranomaisille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö ei mahdollista terveydenhuollon asiakkaiden diagnoosiedon ja sosiaalihuollon järjestelmiin kirjattavien sosioekonomista tilannetta kuvaavien tietojen yhdistämistä. Nämä tiedot kertyvät eri rekistereihin ja ovat eri lainsäädännön alla, ja tämän vuoksi niitä ei ole mahdollista yhdistää. Haasteena on myös tiedon kattavuus ja laatu. Mikäli tietoa itsemurhien taustatekijöistä halutaan sosiaali- ja terveystoimesta, se edellyttää erillistä tutkimusta ja tutkimuslupaa. Myöskään Apotti ei muuta tätä tilannetta, vaan se edellyttäisi lainsäädännön muutoksia.

Itsemurha on monimutkainen ilmiö, johon ei ole olemassa mitään yksittäistä syytä, vaan siihen liittyy monia toisiinsa yhteydessä olevia tekijöitä. Itsemurha on lähes aina pitkän kehityksen lopputulos. Hoitojärjestelmässä olevan potilaan itsemurhariskiä voidaan arvioida, mutta aina ei voida ennustaa yksittäisen potilaan käyttäytymistä.

Itsemurhien määrä on pienentynyt Helsingissä pitkällä aikavälillä. Vuonna 2017 itsemurhan teki 92 helsinkiläistä, mikä on hieman enemmän kuin edellisenä vuonna. Itsemurhakuolleisuus on miehillä naisia yleisempää.

Suomessa itsemurhan teki 787 henkilöä vuonna 2016. Viimeisen kymmenen vuoden aikana itsemurhien määrä on vähentynyt naisilla kolmanneksella ja miehillä lähes neljänneksellä. Nuorten itsemurhakuolleisuus on Suomessa kuitenkin edelleen korkealla tasolla verrattuna muihin Euroopan maihin. Vuonna 2017 itsemurhan oli tehnyt 102 15–24-vuotiasta nuorta Suomessa.

Itsemurhia ja niiden taustoja on tutkittu. Itsemurhakuolleisuus ei jakaudu tasaisesti väestöryhmien välille, vaan sosioekonominen asema ja pääasiallinen toiminta määrittävät sitä edelleen voimakkaasti: suurin itsemurhan riski on vähän koulutetuilla, työntekijäasemassa olevilla, pienituloisilla sekä työttömillä.

Itsemurhat liittyvät vahvasti mielenterveyshäiriöihin. Valtaosalla itsemurhan tehneistä ja itsemurhaa yrittäneistä on psykiatrinen sairaus. Itsemurhan tehneistä 90 %:lla on psykiatrinen sairaus ja noin 60 %:lla mielialahäiriö, kuten masennussairaus tai kaksisuuntainen mielialahäiriö. Myös itsemurhaa yrittäneistä yli 90 %:lla on psykiatrinen sairaus.

Tutkimuksista tiedetään, että itsemurhayrityksen vuoksi sairaalahoidossa olleiden itsemurhariski on suurentunut erityisesti ensimmäisen vuonna itsemurhayrityksen jälkeen.

Alkoholiriippuvuuteen liittyvä elämänaikainen itsemurhariski on 5–10 %. Arviolta 25–55 %:iin itsemurhasta liittyy päihteiden käyttö. Aikaisempi itsemurhayritys merkitsee liki 38-kertaistaa itsemurhariskiä diagnoosista riippumatta. Lisäksi suvussa esiintyvä itsetuhoinen käyttäytyminen on itsemurhan riskitekijä.

Psykososiaalisia itsemurhien riskitekijöitä ovat muun muassa kielteiset elämäntapahtumat, kuten ero- ja menetyskokemukset, työelämän ongelmat ja taloudelliset vaikeudet. Samoin sosiaalisen tuen puute altistaa itsetuhokäyttäytymiselle.

Mielenterveyttä tukevat sosiaali- ja terveyspalvelut

Sosiaali- ja terveystoimialan mielenterveyttä edistävät palvelut sisältävät ehkäiseviä palveluja, kynnyksettömiä ja matalan kynnyksen palveluja sekä korjaavia ja kuntoutumista edistäviä palveluja. Mielenterveys työ on kiinteä osa muuta palvelua esimerkiksi neuvolassa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa, terveysasemilla ja sosiaalityössä. Neuvolan ja kouluterveydenhuollon terveystarkastuksissa käsitellään lapsen, vanhempien ja koko perheen terveyttä ja hyvinvointia, mukaan lukien mielenterveys. Kaikille tarjottavien ennaltaehkäisevien palvelujen lisäksi lapsiperheiden palvelut tukevat ja auttavat kuormittavissa elämäntilanteissa ja kriiseissä.

Nuorille on olemassa matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja, joilla helpotetaan nuorten hoitoon pääsyä ja ehkäistään itsemurhia. Opiskelijoille tehtävien terveystarkastusten ja -kyselyjen yhteydessä voidaan seuloa ja löytää varhain ongelmia tai häiriöitä. Opiskeluterveydenhuollossa työskentelee myös psykiatrisia sairaanhoitajia. Jatkohoito toteutuu muissa sosiaali- ja terveyspalveluissa. Opiskelijan mielenterveyden edistäminen toisella asteella on koko opiskeluyhteisön asia, jossa mielenterveyden edistämisestä vastaa myös muu opiskeluhuolto terveydenhuollon palvelujen lisäksi. Lisäksi nuorisoasema tarjoaa matalan kynnyksen palveluja lieville mielenterveyden häiriöillä oireileville 13–23-vuotiaille nuorille ja heidän omaisilleen.

Terveysasemilla hoidon tarpeen arvioinnissa pyritään heti ensimmäisellä yhteydenottokerralla selvittämään ja ratkaisemaan asiakkaan hoidon tarve mahdollisimman pitkälle. Jokaisella terveysasemalla on mahdollisuus päästä helposti mielenterveys- ja päihdetyöhön suuntautuneen sairaanhoitajan vastaanotolle. Neuvonnan tukena toimii ympärivuorokautinen terveyspalvelujen neuvontapuhelinpalvelu.

Asiakas, jolla on itsemurha-ajatuksia, voi arkisin hakeutua hoitoon suoraan terveysasemalle. Itsetuhoinen asiakas ohjataan HUSin järjestämään päivystykseen Haartmanin tai Malmin sairaalaan, joissa on saatavilla myös erikoissairaanhoitotasoista psykiatrasta palvelua. Haartma-

nin ja Malmin päivystyksissä pääsee tarvittaessa suoraan psykiatriselle sairaanhoitajalle ja tarvittaessa edelleen psykiatrilta. Alle 16-vuotiaat lapset ohjataan uuteen lastensairaalaan. Terveysaseman ollessa kiinni asiakas voi itse hakeutua päivystykseen. Käytettävissä on myös päivystysapu-puhelinpalvelu ympäri vuorokauden.

Kaupungissa toimii psykiatria- ja päihdekeskuksen neljä alueellista palvelupistettä. Psykiatrian poliklinikat ovat psykiatriseen tutkimukseen, hoitoon ja kuntoutukseen erikoistuneita avohoitopaikkoja. Vakavissa psykiatrisissa kriisitilanteissa asiakas voi ottaa yhteyttä suoraan psykiatrian poliklinikan akuuttityöryhmään. Päihdepoliklinikat ovat riippuvuusongelmiin erikoistuneita avohoitopaikkoja, joiden palvelut on tarkoitettu sekä päihteiden käyttäjille että heidän läheisilleen.

Sosiaali- ja kriisipäivystys antaa akuuttia kriisiapua ja ohjaa tarvittaessa asiakkaita eteenpäin muun muassa itsemurhien ehkäisykeskukseen, psykiatrian päivystykseen sekä psykiatrian poliklinikan akuuttityöryhmään. Itsemurhan tehneen läheisille tarjotaan aina mahdollisuus kriisiapuun ja ohjataan heidät tarpeen mukaisesti palveluihin.

Terveysasemat ja terveys- ja hyvinvointikeskukset, päivystys, Auroran sairaala ja psykiatrian poliklinikat tekevät tiivistä yhteistyötä, jotta itsemurhaa yrittäneen hoitopolku on sujuva. Palveluja uudistettaessa kiinnitetään erityisesti huomiota matalan kynnyksen palveluihin ja nopeaan hoitoon pääsyyn.

Palvelujen uudistaminen

Osana toimialan palvelujen uudistamista kehitetään palvelujen yhteensovittamista ja monialaista yhteistyötä. Terveys- ja hyvinvointikeskus -toimintamallin monialaiseen yhteistyöhön osallistuu psykiatria- ja päihdepalvelujen asiantuntija, ja asiakkaan palvelukokonaisuutta koordinoivaksi yhteyshenkilöksi voidaan tarvittaessa nimetä psykiatrisen sairaanhoitaja. Riskiryhmien etsimisen ja tunnistamisen toimintamalleja kehitetään varhaisen tuen vahvistamiseksi ja oikean palvelun piiriin ohjaamiseksi. Lisäksi otetaan käyttöön uusia sähköisiä yhteydenottokanavia, kuten chat-palveluja. Psykoterapian saatavuutta arvioidaan osana palvelujen uudistamista.

Osana Nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja alueiden välisen eriytymisen torjuminen -hanketta on mallinnettu 16–29-vuotiaille nuorille suunnattua liikkuvaa mielenterveystyötä. Kokeilussa moniammatillinen tiimi on tehnyt hoidon tarpeen arviointia ja tarjonnut lyhytinterventioita nuorille, joilla ei ole olemassa olevaa psykiatrista hoitokontaktia. Tavoitteena on jatkaa kokeilua vuoden 2019 loppuun. Vuoden 2018 lopussa järjestettiin myös nuorille kohdennettu Mielen viikko. Tapahtumaviikon yhteydessä jaettiin laajasti infograafia, johon on koottu yhteys- ja muut tiedot

keskeisiin kaupungin ja järjestöjen tarjoamiin mielenterveyttä tukeviin palveluihin, myös puhelimitse ja verkossa toimiviin.

Nuorisoasematoimintaan on kohdennettu lisärahoitus, jolla saadaan merkittävä henkilöstölisäys nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluihin. Samalla kehitetään palvelun tavoitettavuutta ja erilaisia nuoren kohtaamiseen soveltuvia menetelmiä.

Psykiatria- ja päihdepalveluissa valmistellaan 2019 aikana uusi matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdekontaktipiste, jonka kautta helsinkiläisille luodaan helppo fyysinen ja digitaalinen väylä tiedonsaantiin, arviointiin ja edelleen sopiviin palveluihin ja vertaistoimintaan ohjaamiseen. Valmistelua tehdään yhteistyössä mielenterveys- ja päihdejärjestöjen kanssa. Samassa yhteydessä tutkitaan mahdollisuuksia lieviin mielenterveyshäiriöihin kohdistuvien lyhytpsykoterapioiden lisäämiseksi.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut on useamman vuoden ajan tehnyt tiivistä yhteistyötä myös Suomen mielenterveysseuran ja Helsingin yliopiston kanssa itsetuhoisten asiakkaiden hyvän hoidon edistämiseksi. Psykiatrian poliklinikoiden akuuttityöryhmät ovat tehneet tiivistä yhteistyötä Suomen mielenterveysseuran kanssa, jossa on käytössä Linity-interventio itsemurhaa yrittäneille. Interventiolla pyritään vahvistamaan itsemurhaa yrittäneen selviytymiskeinoja itsetuhoisen käyttäytymisen ja itsemurhayritysten ehkäisemiseksi. Lisäksi on käynnissä tutkimushanke yhteistyössä Helsingin kaupungin, Helsingin yliopiston ja Suomen mielenterveysseuran kanssa Linity-intervention vaikuttavuudesta.

Sosiaali- ja terveyslautakunta tukee järjestöavustuksilla useita matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdetyötä tuottavia järjestöjä. Järjestöavustuksen jakamisperusteissa edellytetään toiminnan kohdentamista haavoittuvien väestöryhmien, kuten mielenterveys- ja päihdepalveluja tarvitsevien, auttamiseen. Järjestöjen palvelut suuntautuvat esimerkiksi kriisiapuun ja vertaistukeen.

Sosiaali- ja terveystoimiala on syksyllä 2018 osallistunut kaupungin pysäköinninvalvonnan ja Suomen mielenterveysseuran yhteistyönä toteutettuun viestintäkampanjaan itsemurhien ehkäisemiseksi.

Henkilöstön osaamisen kehittäminen

Koko psykiatrian henkilökunnalle on järjestetty toistuvaa koulutusta itsetuhoisuuden arvioinnista ja hoidosta, josta on olemassa myös kirjallinen ohjeistus. Koulutukset perustuvat Käypä hoito -suositusten mukaisesti hoitosuosituksiin sekä tuoreimpaan tutkimusnäyttöön. Henkilökunnalle tarjotaan säännöllistä täydennyskoulutusta itsemurhan riskitekiöistä ja tutkimusnäyttöön perustuvista hoitomuodoista.

Vuonna 2018 sosiaali- ja terveystoimessa järjestettiin kaikille palvelukonaisuuksille koulutusta itsemurhien ennaltaehkäisystä ja puheeksiotosta yhteistyössä Suomen mielenterveysseuran kanssa. Myös vuonna 2019 tullaan järjestämään koulutusta itsemurhan riskiryhmien tunnistamisesta sekä itsemurhien puheeksi otosta ja niiden ennaltaehkäisystä. Koulutus on suunnattu kaikille asiakas- ja potilastyötä tekeville. Lisäksi vuonna 2019 oppilashuollon henkilöstö on tarkoitus kouluttaa mielen-terveyttä tukevien lyhytinterventiomenetelmien käyttöön.

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteilla olevan kansallisen mielen-terveysstrategian yhteydessä tullaan laatimaan itsemurhien ehkäisyn strategiset linjaukset. Parhaillaan valmistellaan myös kansallista Käypä hoito- suositusta ”Itsemurhien ehkäisy ja itsemurhaa yrittäneen henkilön hoito”, joka on tarkoitus julkaista vuodenvaihteessa 2019–2020. Viestinnän tarve kaupunkilaisten tietoisuuden lisäämiseksi arvioidaan Käypä hoito -suosituksen julkaisun jälkeen.

Mielenterveystyö osana kaupunkitasoista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä

Tärkeitä tekijöitä itsemurhien ja yleisemmin mielenterveyshäiriöiden ehkäisyssä ovat ennaltaehkäisy, varhainen puuttuminen ja vahva monialainen yhteistyö. Sosiaali- ja terveystoimiala tekee tätä yhteistyötä muiden toimialojen kanssa, erilaisissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) verkostoissa sekä muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa. Erityisesti lasten ja nuorten HYTE-verkostot, kuten oppilashuollon ohjausryhmä sekä yksi kaupunkistrategian tärkeimmistä kärkihankkeista, Mukana-ohjelma, edistävät osana toimintaansa mielenterveyttä koko kaupungissa.

Osana kaupunkistrategian 2017–2021 HYTE-kärkihanketta parannetaan kaupunkitasoista yhdessä tekemistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. HYTE-ohjausryhmä toimeenpanee, seuraa ja arvioi kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä osana kaupungin toiminnan, henkilöstön ja talouden johtamista. Keskeiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, toimenpiteet ja niiden seuranta muodostavat kaupungin hyvinvointisuunnitelman. Mielenterveyden ja päihitteettömyyden edistäminen on yksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteistä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta ei katso tarkoituksenmukaiseksi käynnistää erillistä itsemurhien ehkäisyohjelmaa koskevaa selvitystä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Kestävä yhteiskunta rakentuu väestön psyykkiselle hyvinvoinnille, jota tuetaan kaikissa ympäristöissä ja kaikilla toimialoilla. Edistämällä väes-

26.02.2019

tön mielenterveyttä ehkäistään mielenterveyden häiriöiden kehittymistä ja itsemurhia.

Itsemurhan taustalla on usein kyse kasautuvista, pitkäaikaisista elämä-nongelmista ja riskitekijöiden yhteisvaikutuksesta. Itsemurhien ennal-taehkäisemiseksi on tärkeää tukea väestön mielenterveyttä kaikissa ikäryhmissä, tarjota apua ja tukea varhaisessa vaiheessa sekä ehkäis-tä päihdeongelmia. Edelleen tärkeitä on tunnistaa erityisessä itsemur-havaarassa olevat ja ohjata heidät hoitoon. Tutkimuksen mukaan erityi-nen riski on itsemurhaa aiemmin jo yrittäneillä.

Itsemurhien ehkäisy on osa laajempaa hyvinvoinnin ja terveyden edis-tämistä, jota toteutetaan monitoimijaisena yhteistyönä. Itsemurhien en-naltaehkäisyllä kavennetaan myös sukupuolten välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja."

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausun-non kaupunginhallitukselle 26.2.2019 mennessä valtuutettu Anna Vuor-joen ja 25 muun valtuutetun aloitteesta selvittää mahdollisuutta itse-murhien ehkäisyohjelman käynnistämiseksi Helsingissä.

Lausuntoa on pyydetty lisäksi kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta sekä kulttuuri ja vapaa-ajan toimialalta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Henno Ligi, mielialahäiriöpalvelujen päällikkö, puhelin: 310 65040
henno.ligi(a)hel.fi
, Nuorten palvelujen osalta:
Anne Röppänen, osastonhoitaja, puhelin: 310 69212
anne.roppanen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite_Vuorjoki ym.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 12.02.2019 § 31

HEL 2018-010590 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että aloitteessa esitetty asia on kannatettava. Kuten aloitteessa todetaan, Suomen itsemurhaluvut ovat korkeat, eivätkä nuorten ja sosioekonomisesti heikoimmassa asemassa olevien ihmisten itsemurhat ole vähentyneet 2000-luvulla.

Aloitteessa esitetyt toimenpiteet ovat kannatettavia ja erityisesti nuorten matalankynnyksen mielenterveyspalveluiden järjestämiseksi ja niihin pääsyn helpottamiseksi toivotaan toimenpiteitä ja resursointia. Kaupungin työntekijöiden ja erityisesti nuorten parissa työskentelevien valmiuksiin tunnistaa itsemurhavaarassa olevat henkilöt, tarvitaan myös vahvistusta. Itsemurhien ehkäisy tulisi nähdä kaikkien toimijoiden yhteisenä tehtävänä, joka edellyttää osaamista tunnistaa itsemurhavaarassa olevia henkilöitä ja toimia itsemurhien ehkäisemiseksi.

Hyvinvointia tulisi voida tukea jo ennen vakavien ongelmien ilmaantumista. Pahoinvoinnin taustalla oleviin syihin, kuten yksinäisyyteen, kiusaamiseen, päihteiden käyttöön tai yhteiskunnan syrjäyttäviin mekanismeihin, tulisi vaikuttaa ja keskittyä niissä tehokkaisiin käytännön toimenpiteisiin. Monitoimijaiset toimenpideohjelmat voivat osoittautua melko raskaiksi hallinnollisiksi rakenteiksi, ja syytä olisikin pohtia voidaanko tehokkaita toimenpiteitä edistää kevyemmillä rakenteilla ja panostamalla konkreettisiin asiakkaita kohtaaviin toimenpiteisiin.

Liikkuminen ja liikunta merkitsevät monelle helsinkiläiselle ystäviä, kavereita ja sosiaalisia verkostoja. Liikkuminen mielekkäässä sosiaalisessa ympäristössä vähentää syrjäytymistä ja yksinäisyyttä. Liikkuminen vaikuttaa positiivisesti mielialaan ja vähentää masentuneisuutta ja ahdistusta. Kohtalainen määrä liikuntaa voi edistää mielenterveyttä ja vähentää masennustilan kehittymisen riskiä. Vähän liikkuvat myös sairastuvat useammin depressioon kuin paljon liikkuvat. Helsinkiläisistä aikuisista 29 prosentilla oli ollut masennusoireilua viimeisen vuoden aikana.

Kulttuurin positiivisesta vaikutuksesta ihmisten mielenterveyteen ja sen myötä itsemurha-alttiuden vähenemiseen on tuoretta tutkimustietoa: kulttuuri rakentaa, ylläpitää ja edistää mielen hyvinvointia. Avatessaan omaa lähiympäristöä laajempaa maailmaa monine vaihtoehtoineen ja elämänmuotoineen kulttuuri antaa yksilölle esimerkkejä ja verrokkitarinoita selviytymisestä vaikeistakin tilanteista. Siksi on erittäin tärkeää sisällyttää itsemurhien ehkäisyohjelmaan koko kaupungin kattava helppo pääsy kulttuurin äärelle. Ohjelmassa tulee huomioida sekä kaupungin

26.02.2019

omien kulttuurilaitosten ja kirjastojen että muiden toimijoiden tarjonta. Myös monet mahdollisuudet tehdä ja tuottaa kulttuuria itse tulee sisällyttää ohjelmaan.

Helsingin palveluita on tavoitteena kehittää niin, ettei kukaan pääse tipumaan ja tavoitella juurisyihin perustuvaa muutosta, jossa vaikutetaan myös rakenteisiin ja ajattelutapoihin.

Tiedotuskampanjoiden avulla voidaan lisätä kaupunkilaisten tietoisuutta itsemurhien ehkäisystä ja valmiuksia vaikeiden asioiden puheeksi ottamiseen ja avun hakemiseen. Sekä voidaan tuoda esille kulttuurin ja vapaa-ajan palveluiden merkitystä kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Kansainvälisen tutkimuksen perusteella on näyttöä taiteen ja taiteellisen toiminnan merkityksestä fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä osana hoitoa ja paranemista.

Itsemurhien ehkäisyohjelman valmistelussa on tarkoitus käyttää laajasti sekä kaupungin työntekijöiden että kaupungin ulkopuolisten asiantuntijoiden ja järjestöjen osaamista toimenpidesuunnitelman laatimiseksi. Interventiomallien kehittämisessä voi huomioida kulttuurin, liikkumisen ja liikunnan harrastamisella on positiivinen vaikutus kaiken ikäisten ihmisten hyvinvointiin ja eriarvoisuuden tunteen vähenemiseen ja eriarvoisuuden vähentäminen vähentää itsemurhariskiä.

Käsittely

12.02.2019 Ehdotuksen mukaan

Vastaehdotus:

Mika Ebeling: Ehdotan, että kappaleesta (7) poistetaan sanat "juurisyihin perustuvaa".

Mika Ebelingin vastaehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi.

Mika Ebeling jätti päätöksestä eriävän mielipiteen seuraavilla perusteilla:

Olisin halunnut poistaa lausunnosta sanat "juurisyihin perustuvaa", koska siitä voi jäädä liian pinnallinen kuva juurisyistä. Pidän selvänä, että heikkomman sosioekonomisen aseman henkinen painolasti korostuu, jos ihmisellä on materialistinen maailmankatsomus, jolloin oma heikompia sosioekonominen asema osoittaa perustuvanlaatuista epäonnistumista elämässä. Samoin jos ihmiseltä puuttuu ymmärrys oman onnen tavoittelua korkeammasta elämän tarkoituksesta, se korostaa sosioekonomisen aseman epätyytyväisyyden merkitystä. Myös elämän ja ihmissuhteiden hajanaisuus on omiaan heikentämään ihmisen jaksamista.

26.02.2019

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Tommi Laitio

Lisätiedot

Päivi Kuusela, kehittämisasiantuntija, puhelin: 310 43963
paivi.kuusela(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 12.02.2019 § 22

HEL 2018-010590 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

12.02.2019 Pöydälle

Sosiaali- ja terveyslautakunta jätti asian yksimielisesti pöydälle jäsen
Antti Vainionpään ehdotuksesta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Henno Ligi, mielialahäiriöpalvelujen päällikkö, puhelin: 310 65040
henno.ligi(a)hel.fi
, Nuorten palvelujen osalta:
Anne Röppänen, osastonhoitaja, puhelin: 310 69212
anne.roppanen(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 12.02.2019 § 19

HEL 2018-010590 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

12.02.2019 Pöydälle

Pöydällepanoehdotus:
Vesa Korkkula: Pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Vesa Korkkulan ehdotuksesta.

26.02.2019

Asia/4

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Crister Nyberg, opiskelijahuollon päällikkö, puhelin: 310 86659
crister.nyberg(a)hel.fi

Postiosoite

PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite

Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sote

Puhelin

+358 9 310 5015

Faksi

+358 9 310 42504

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI1880001200052430

Alv.nro

FI02012566

5

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Sinikka Vepsän valtuustoaloitetta koskien 65 vuotta täyttävien vammaisten henkilöiden palvelujen säilyttämiseksi vammaispalvelujen piirissä

HEL 2018-011679 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Sinikka Vepsän ym. valtuustoaloitteesta helsinkiläisten 65 vuotta täyttävien vammaisten henkilöiden palvelujen säilyttämiseksi vammaispalveluiden piirissä:

"Yhdistyneiden kansakuntien vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen eli vammaisoikeussopimuksen periaatteita ovat muun muassa vammaisten henkilöiden oikeus yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen ja syrjimättömyyteen sekä tarpeellisiin palveluihin ja tukitoimiin.

Tavoitteena on, että julkiset palvelut suunnitellaan kaikille sopiviksi ja ympäristö esteettömäksi. Kun yleisten palvelujen apu ei riitä, järjestetään erityispalveluja kuten asumis-, apuväline- ja kuljetuspalveluja.

Kunnan järjestämisvastuulle kuuluvat vammaispalvelut pohjautuvat lainsäädäntöön. Vammaispalveluista säädetään sosiaalihuoltolaissa, vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa eli vammaispalvelulaissa sekä kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa.

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai tukitoimia muun lain nojalla. Kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa tarkoitetulle henkilölle järjestetään kuitenkin hänen vammaisuutensa edellyttämiä palveluja ja tukitoimia ensisijaisesti vammaispalvelulain nojalla siltä osin kuin ne ovat hänen palvelutarpeeseensa nähden riittäviä ja sopivia sekä muutoinkin hänen etunsa mukaista.

Kummassakaan edellä mainitussa laissa ei ole varsinaisia ikärajoja palvelujen suhteen. Poikkeuksena on kuitenkin vammaispalvelulain säännös henkilökohtaisesta avusta, jonka mukaan henkilökohtainen apu ei ole tarkoitettu henkilölle, jonka toimintarajoitteet johtuvat pääasiassa ikääntymisestä.

Vammaispalvelulain 8 §:n mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle päivätoimintaa, jos henkilö vammansa tai sairauten-

sa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulakia koskevassa hallituksen esityksessä todetaan päivätoiminnan olevan tavoitteellista toimintaa, jolla pyritään vahvistamaan niitä taitoja, joita kaikkein vaikeimmin vammaiset henkilöt tarvitsevat selviytyäkseen mahdollisimman omatoimisesti arkielämän toiminnoista. Päivätoiminnan avulla olisi myös edistettävä sosiaalista vuorovaikutusta.

Vammaispalvelulain nojalla järjestettävä päivätoiminta on tarkoitettu kaikkein vaikeimmin vammaisille henkilöille, joilla ei vammansa vuoksi ole mahdollisuutta osallistua työelämään, opiskeluun tai työtoimintaan.

Vammaispalvelulain mukaista päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään vammaispalvelulain 8 b §:n 2 momentin mukaan työkyvyttömistä henkilöä, jolla vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoituksen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihoitolain (710/1982) 27 e §:ssä tarkoitettuun työtoimintaan ja jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin. Tällaisella työkyvyttömällä henkilöllä on vammaispalvelulain mukaan subjektiivinen oikeus päivätoimintaan. Vammansa takia töihin kykenemätön henkilö saa siten työtä korvaavaa päivätoimintaa maksuttomasti.

Työkyvyttömyyden perusteella ennen vuotta 1965 syntyneelle henkilölle maksetaan työkyvyttömyyseläkettä 65 ikävuoteen asti kansaneläkelain 10 §:n mukaan. Kun työkyvyttömyyseläkettä saava henkilö täyttää 65 vuotta, muuttaa Kela hänelle kansaneläkelain 12 §:n mukaan maksumansa työkyvyttömyyseläkkeen vanhuuseläkkeeksi ilman erillistä hakemusta.

Edellä mainitusta syytä myös vammaisen asiakkaan tilanne muuttuu, kun hän saavuttaa vanhuuseläkeiän. Tällöin hänellä ei enää ole subjektiivista oikeutta saada työtä korvaavaa vammaispalvelulain mukaista maksutonta päivätoimintaa, vaan hän asettuu samaan asemaan kuin muut vanhuuseläkkeellä olevat. Tällöin päivätoiminta muuttuu harkinnanvaraiseksi.

Koska subjektiivista oikeutta vammaispalvelulain mukaiseen päivätoimintaan ei ole enää sen jälkeen, kun vammaisen henkilö saavuttaa vanhuuseläkeiän, Helsingin sosiaali- ja terveystoimi arvioi vammaispalvelulain mukaista päivätoimintaa saavan asiakkaan tilanteen uudelleen sen vuoden lopulla, jolloin asiakas täyttää 65 vuotta. Samalla selvitetään, täytyvätkö asiakkaan kohdalla iäkkäiden henkilöiden päivätoiminnan kriteerit ja onko hänellä tarvetta päivätoimintaan.

Kunnan on huomioitava vanhuspalvelulain (ikäntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain) asettamat velvollisuudet selvittäessään iäkkäiden kunta-laisten palveluntarvetta. Vanhuspalvelulaki velvoittaa kunnan järjestämään iäkkäälle henkilölle laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka ovat hänen tarpeisiinsa nähden oikea-aikaisia ja riittäviä.

Vanhuspalvelulaissa ikääntyneellä väestöllä tarkoitetaan vanhuuseläkeikäistä väestöä ja iäkkäällä henkilöllä henkilöä, jonka fyysinen, kognitiivinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkeaan iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi taikka korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen johdosta.

Iäkkään henkilön käsitettä ei ole mahdollista määritellä ilman numeerista ikärajaa niin yksiselitteisesti, että tulkintaongelmilta välttyttäisiin. Hallituksen esityksessä vanhuspalvelulaiksi todetaankin, että tulkinnassa on perusteltua suosia asiakasmyönteistä linjaa eikä rajanveto saa johtaa siihen, että asiakas jäisi perusteettomasti lain soveltamisen ulkopuolelle. Esimerkiksi jos on tulkinnanvaraista, ovatko henkilön alentuneen toimintakyvyn syynä korkeasta iästä johtuvat vai muut tekijät, hänen palveluntarpeensa selvittäminen on perusteltua käynnistää vanhuspalvelulain mukaisesti.

Helsingin sosiaali- ja terveystoimialan sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen (SKH) järjestämä iäkkäiden henkilöiden päivätoiminta on sosiaalihuoltolain mukaista ennaltaehkäisevää ja kuntouttamista tukevaa toimintaa, jolla edistetään kotona asuvien 65 vuotta täyttäneiden ja alle 65-vuotiaiden muistisairaiden helsinkiläisten toimintakykyä, henkistä vireyttä ja sosiaalisia suhteita.

Kaikille SKH:n päivätoimintaa hakeneille uusille asiakkaille tehdään yksilöllinen palvelutarpeen arviointiin perustuva päätös. Jos päätös on asiakkaalle myönteinen, se on voimassa enintään 12 kuukautta, mutta kuukautta ennen määräaikaisuuden loppua asiakkaan palveluntarve arvioidaan uudelleen.

Palvelusuunnitelmaa tehtäessä arvioidaan, voidaanko henkilön toimintakykyä parhaiten tukea vammais- tai kehitysvammalain nojalla järjestettävällä päivätoiminnalla, ikääntyneille suunnatulla päivätoiminnalla vai jollakin muulla viriketoiminnalla. Koska vammaisella asiakkaalla ei enää 65 vuotta täytettyään ole subjektiivista oikeutta päivätoimintaan, peritään päivätoiminnasta sosiaali- ja terveyslautakunnan määräämä maksu samalla tavalla kuin muidenkin vanhuuseläkeikäisten osalta. Vammaispalvelulain mukainen päivätoiminta, johon asiakkaalla on subjektiivinen oikeus alle 65-vuotiaana, on maksutonta. Kyseisen lain nojalla annetusta päivätoiminnasta asiakkaat maksavat aterioista ja kulje-

tuksista vain, mikäli käyttävät niitä. Ikääntyneiden päivätoiminnasta peritään sosiaali- ja terveyslautakunnan 1.3.2016 tekemän päätöksen mukainen omavastuuosuus, johon sisältyy toiminta sekä ilman erityisjärjestelyjä tapahtuva kuljetus. Tästä syytä päivätoiminnasta perittävä maksu muuttuu vammaisen henkilön saavutettua vanhuuseläkeiän.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 8 §:n 2 momentti velvoittaa käsittelemään ja ratkaisemaan asiakasta koskevan asian siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiala huomioi edellä kerrotusti vammaisen asiakkaan edun arvioidessaan 65 vuotta täyttävien vammaisten palveluntarvetta.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Päivätoiminnan järjestäminen asiakkaan yksilölliset olosuhteet ja tarpeet huomioiden vaikuttaa positiivisesti asiakkaan terveyteen ja hyvinvointiin. Asiakkaan hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että vammaispalvelulain subjektiivisen päivätoimintaoikeuden päätyttyä hänen tilanteensa arvioidaan uudelleen ja asiakkaalla on mahdollisuus halutessaan jatkaa ikääntyneiden päivätoiminnassa, jos hän täyttää sen kriteerit."

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Sinikka Vepsän ym. valtuustoa-loitteesta helsinkiläisten 65 vuotta täyttävien vammaisten henkilöiden palvelujen säilyttämiseksi vammaispalveluiden piirissä 26.3.2019 mennessä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Merja Santala, lakimies, puhelin: 310 43697
merja.santala(a)hel.fi

Liitteet

1 Vepsä Sinikka Aloite Kvsto 07112018 2

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

6

Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon henkilötietojen rekisterinpitäjän määrääminen

HEL 2019-001501 T 00 01 00

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää kumota 19.3.2013 tekemänsä päätöksen § 72 ja määrätä sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtajan sosiaalihuollon ja terveydenhuollon henkilötietojen rekisterinpitäjäksi.

Esittelijän perustelut

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti 19.3.2013 (§ 72), että henkilötietolain mukainen rekisterinpitäjä on silloisen sosiaali- ja terveysviraston virastopäällikkö. Henkilötietolaki kumottiin tietosuojalain (1050/2018) tullessa voimaan 1.1.2019. Tietosuojalain rinnalla sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (EU:n yleinen tietosuojasäätös). Tietosuojasäätöksessä rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot.

Rekisterinpitäjällä on tietosuojasäätöksen 24 artiklan mukaan paitsi velvollisuus huolelliseen toimintaan, myös vastuu osoittaa, minkälaisiin toimenpiteisiin henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden varmistamiseksi on ryhdytty. Lisäksi rekisterinpitäjän on nimitettävä tietosuojavastava.

Terveydenhuoltolain 9 §:n 1 momentin mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän alueen kunnallisen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon potilasasiakirjat muodostavat terveydenhuollon yhteisen potilastietorekisterin. Yhteisen potilastietorekisterin rekisterinpitäjänä ovat kaikki rekisteriin liittyneet terveydenhuollon toimintayksiköt niiden omien potilasasiakirjojen osalta. Kukin rekisterinpitäjä vastaa omalta osaltaan potilaiden tietojen kirjaamisesta ja säilyttämisestä sekä potilastietojen käsittelystä (HE 90/2010). Helsinki on osa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän alueen yhteistä potilastietorekisteriä omien toimintayksiköidensä potilastietojen rekisterinpitäjänä.

Hallintosäännössä ei ole määräystä rekisterinpidosta lautakunnan tehtävänä, mutta hallintosäännön 2 luvun 18 §:n 1 momentin ja 4 luvun 8 §:n mukaan sosiaali- ja terveyslautakunta huolehtii Helsingissä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä terveydenhuoltolain mukaisista terveyskeskuksen tehtävistä.

Lautakunnalla on vastuu huolehtia myös siitä, että henkilötietojen rekisterinpito on järjestetty asianmukaisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Edellä mainittujen säännösten ja hallintosäännön määräysten perusteella sosiaali- ja terveyslautakunta on sosiaali- ja terveydenhuollon henkilötietojen rekisterinpitäjä, joka voi määrätä tehtävän toimialajohtajalle, joka huolehtii sosiaali- ja terveydenhuollon henkilötietojen rekisterinpitäjälle kuuluvista tehtävistä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Karri Välimäki, johtava lakimies, puhelin: 310 43970
karri.valimaki(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

Tiedoksi

Perhe- ja sosiaalipalvelut
Terveys- ja päihdepalvelut
Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut
Hallintojohtaja
Tietosuojalakimies

7

**Matkapalveluiden täydentävän liikennöinnin välitys- ja liikennöinti-
palvelun hankinnan periaatteet**

HEL 2019-002145 T 02 08 02 00

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää

A. Hyväksyä matkapalvelujen täydentävän liikennöinnin välitys- ja liikennöintipalvelun periaatteet ja ehdot sekä oikeuttaa sosiaali- ja terveystoimialan tekemään tarjouspyyntöasiakirjoihin tarvittaessa välttämättömiä vähäisiä muutoksia.

B. Oikeuttaa toimialajohtajan tekemään hankinnasta päätöksen, päättämään optiokauden käyttöönotosta, allekirjoittamaan hankintapäätöksen perusteella solmittavat sopimukset sekä päättämään sopimusten irtisanomisista ja purkamisista.

Päätöksen perustelut

Hankintavaltuuksista päättäminen

Kaupungin hallintosäännön 10 luvun 1 § mukaan, ellei toimivallasta ole muutoin säädetty tai määrätty, toimialalautakunta päättää ja hyväksyy perusteet ja rajat, joiden mukaan viranomainen päättää toimialan hankinnoista, lukuun ottamatta osakkeita.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on 20.11.2018 § 309 päättänyt sosiaali- ja terveystoimialan viranhaltijoiden hankintavaltuuksista siten, että toimialajohtajan osalta vahvistettu hankintaraja on 1 000 000 euroa. Nyt tehtävällä päätöksellä lautakunta oikeuttaa toimialajohtajan tekemään hankinnasta päätöksen, jonka laskennallinen arvo on enemmän kuin 1 000 000 euroa.

Hankinnan taustaa

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiala järjestää asiakkaidensa kuljetuksia vammaispalvelulain, sosiaalihuoltolain, lastensuojelulain ja eräiden muiden lakien nojalla. Pääasiassa asiakaskuljetukset järjestetään Helsingin Matkapalvelun avulla. Osa asiakkaista tilaa kuljetuksensa suoraan yksityisiltä palveluntuottajilta.

Sosiaali- ja terveystoimiala järjestää kuljetuksia asiakkaan vapaa-ajan käyttöön ja asiointiin, kulkemiseksi päivätoimintaan, kotihoidon tukipalveluna sekä lastensuojelun sijoitettujen lasten kuljettamiseksi.

Hankinnan kohteena on Helsingin Matkapalvelun päiväkorkaus- ja ylivuotoliikennöintiä täydentävä liikenne, Matkapalvelusta irrotettujen asiakkaiden käyttämä liikenne, ns. tolppalupaliikenne sekä lastensuojelun asiakkaiden kuljetukset soveltuvin osin.

Matkojen välittämisessä ja yhdistelyssä huomioidaan asiakkaiden erilaiset matkustustarpeet. Osa asiakkaista on yksilöllisin perustein irrotettu matkapalvelusta (ns. irrotetut asiakkaat).

Päiväkorkausliikenne tarkoittaa ajovuorojen perusteella liikennöivää liikennettä. Ylivuotoliikenne liikennöi tilausperusteisesti. Täydentävä liikenne, irrotettujen asiakkaiden liikenne ja tolppalupaliikenne järjestetään tilausperusteisesti nyt kilpailutettavan välityskeskukseen ohjauksessa.

Hankintaan sisältyy matkojen tilausten vastaanotto erilaisilla välineillä, välitys autoille ja liikennöinnin järjestäminen.

Kuljetuspalvelun käyttöoikeus asiakkaalle myönnetään sosiaalihuollon päätöksellä. Asiakkaalle luodaan hänen henkilökohtaisia matkustustarpeita kuvaava asiakasprofiili. Asiakkaan profiilitiedot toimitetaan tilauksen yhteydessä rajapintaa pitkin palveluntuottajalle.

Osa irrotettujen asiakkaiden kuljetuksista järjestetään yksilökohtaisilla järjestelyillä, jotka eivät kuulu tämän hankinnan piiriin.

Hankinta oli julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, hankintalaki) 25 §:n kohdan 3 mukainen kansallisen kynnysarvon ylittävä sosiaali- ja terveyspalveluja koskeva palveluhankinta.

Hankintamenettely ja valinnan perusteet

Hankintamenettelynä on Hankintalain (1397/2016) 32 §:n mukainen avoin menettely. Valinnan perusteena on kokonaistaloudellinen edullisuus siten, että valitaan hankintayksikön kannalta halvin tarjous.

Tarjouspyynnössä ja sen liitteissä on esitetty tarjousten vertailuperusteet. Tarjouspyynnössä ja sen liitteissä on esitetty myös tarjoajalle ja tarjoukselle asetetut laadulliset vähimmäisvaatimukset (kelpoisuusvaatimukset), joiden on ehdottomasti täytettävä koko sopimuskauden ajan. Tilaaja valvoo sopimusehtojen noudattamista.

Puitejärjestelyyn hyväksytään niin monta tarjoajaa, että arvioitu palveluntarve saadaan täytettyä. Arvio puitejärjestelyyn valittavien palveluntuottajien määrästä käy ilmi tarjouspyynnöstä.

Esitys tarjouspyyntöasiakirjoiksi on tämän esityksen liitteinä. Hankintalain (1397/2016) 60 §:n ja 138 §:n mukaan hankintailmoitusta ei saa julkaista muualla ennen kuin se on julkaistu julkisten hankintojen internetosoitteessa www.hankintailmoitukset.fi, joten tarjouspyyntöasiakirjoja ei julkaista internetissä.

Tehtävät sopimukset

Palvelu kilpailutetaan kahden (2) vuoden sopimuskaudelle. Sopimuskauden tavoiteltu alkamisajankohta on 1.8.2019. Varsinaisen sopimuskauden jälkeen sopimusta voidaan jatkaa kahdella (2) erillisellä yhden (1) vuoden pituisella optiokaudella. Tilaaja ilmoittaa kunkin option käyttämisestä erikseen Palveluntuottajalle kuusi (6) kuukautta ennen kulloinkin voimassa olevan sopimuskauden päättymistä.

Sosiaali- ja terveystoimiala varaa oikeuden irtisanoa sopimuksen kesken sopimuskauden, mikäli se on uuden sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämismallin vuoksi perusteltua.

Sosiaali- ja terveystoimiala ei sitoudu hankkimaan tiettyä määrää talvelua, vaan hankkii talvelun tarpeen mukaisesti.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Tuomas Riihivaara, ostopalvelupäällikkö, puhelin: 310 43217
tuomas.riihivaara(a)hel.fi
Tuomas Päivinen, kuljetuspalvelupäällikkö, puhelin: 310 51991
tuomas.paivinen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Salassa pidettävä (Hankintalaki § 60 ja § 138)
- 2 Salassa pidettävä (Julkl 24 § 1 mom 20 k.)
- 3 Salassa pidettävä (Hankintalaki § 60 ja § 138)
- 4 Salassa pidettävä (Julkl 24 § 1 mom 20 k.)

Muutoksenhaku

- A. Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano
- B. Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveystalautakunta

Tiedoksi

Ostopalvelupäällikkö
Kuljetuspalvelupäällikkö

9

Kaupungin viranomaisten päätösten seuraaminen

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveystalautakunta päättää, ettei se ota käsiteltäväkseen seuraavien viranomaisten alla mainittuina päivinä tekemiä päätöksiä:

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja 13.2.2019

24 § Sähköisen palvelusetelitoiminnan päivitetty sääntökirja 2019

26 § Varautumisen yhteyshenkilön nimeäminen, Sosiaali- ja terveystoimiala (Salassa pidettävä JulKL 24 § 1 mom 8 kohta)

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja 14.2.2019

27 § Pysyväisohje 138 (PYSY138) Ikääntyneiden henkilöiden lyhytaikaishoito

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja 18.2.2019

28 § Matkapalveluiden liikennöinnin hankinnan osa-alueen 3 keskeytys

29 § Matkapalveluiden liikennöinnin hankinta

30 § Lahjoituksen vastaanottaminen ja palveluihin edelleen jaettavaksi, Suominen Oyj lahjakortit

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja 19.2.2019

31 § Perhehoitajille vuokrattavien asuntojen vuokrat 1.5.2019 alkaen

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja 20.2.2019

32 § Sosiaali- ja terveystoimialan virkistysmäärärahojen jakaminen henkilökuntakerhoille vuodelle 2019

33 § Hygieniatoimikunnan kokoonpanon muuttaminen

Perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja 13.2.2019

6 § Vaikeavammaisten palveluasuminen hankinta optiokaudelle 1.4.2019-31.3.2020, sosiaali- ja terveystoimiala

26.02.2019

Perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja 14.2.2019

7 § Työkyky selvityksen asiantuntijapalvelujen hankinta

Perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja 18.2.2019

8 § Päättös Kallion perhekeskuksen julkitilakalusteista, minikilpailutus

9 § Toimivallan siirtäminen sosiaali- ja terveystoimialalla, perhekeskuk-
sen projektipäällikön hankintojen tekeminen

Terveys- ja päihdepalvelujen johtaja 12.2.2019

11 § Suun terveydenhuollon hammashoitoloiden tilapäiset sulkemiset
maaliskuussa 2019

Terveys- ja päihdepalvelujen johtaja 17.2.2019

12 § Suun terveydenhuollon keskitettyjen palvelujen johtavan yliham-
maslääkärin viran täyttäminen, työavain 7-2064-18

Terveys- ja päihdepalvelujen johtaja 22.2.2019

14 § Lääkärikäyntien väliaikaisen hankinnan oikaisu

15 § Aukioloajat, Psykiatria- ja päihdepalvelujen yksiköiden lyhytaikai-
set sulkemiset 2019

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja 18.2.2019

9 § Helsingin sairaalan geriatrian poliklinikan lyhytaikainen sulkeminen
kesällä 2019

Hallintojohtaja 18.2.2019

11 § Päättös lastensuojelupalveluiden tuottajaohjauspalvelusta

Tietohallintopäällikkö 22.2.2019

7 § Sosiaali- ja terveystoimialan SOSDW-ylläpitopalvelun hankkiminen
ajalle 1.3.2019-31.10.2020

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

26.02.2019

Asia/9

Lisätiedot

Soili Korhonen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 50517
soili.korhonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano